

ביאורים

מהו העיקר אותו רצה הקב"ה להופיע בעולמו ושכל הבריאה כולה רק מגלה ומשלימה אותו?

התורה, היא יסוד הכל, כך סוברת הדעה הראשונה שמופיעה בגמרא. התורה היא הרעיון האלוהי הגדול, האידיאל הנצחי, מחשבתו של הקב"ה. אך רעיון לא יכול להישאר בגדר רעיון בלבד, גדול ככל שיהיה. הוא חייב להופיע במציאות ממשית על מנת שהוא יביא את עצמו לידי ביטוי. רעיון שנשאר במחשבה הוא חסר. כך גם בנוגע לתורה הקדושה. כדי שהתורה תתגלה ותתבטא חייבים שיווצר עולם כדי שהתורה לא תישאר בשמים אלא תופיע ותתקן את העולם. לשם כך יש ליצור יצר רע ויצר טוב, לברוא אדם, כדי שהתורה תכוון את אורחותיו, לבנות עולם שבו האדם יתהלך לאורה של התורה, יתמודד, יתעלה ויעלה את העולם כולו בזכותה.

לעומת זאת, הדעה השנייה סוברת שהעיקר הוא ישראל, שמשו רבינו הוא המובחר שבבניו. הקב"ה רצה שיהיה עם קדוש המחובר אליו בכל מאודו ונפשו. כדי שהעם הזה ידע איך לדבוק בקב"ה הוא צריך תורה שתנחה אותו במהלך חייו. לשם כך יש לברוא עולם שלם, מלא גויים וממלכות כדי שעם ישראל יתהלך בקרבו ויפיץ את אור ה', ויגלה שלמות הקשיים והפיתויים הוא נאמן לקב"ה ומוסיף לספר תהילתו.

לאמיתו של דבר, שתי הדעות הם שני צדדים של אותה מטבע, שהרי התורה היא הטבע שחוקק באופי של עם ישראל ואילו עם ישראל הוא העם היחידי שיכול להופיע את רצונו ומחשבתו של הקב"ה - התורה.

במבט מעמיק זה, אין העולם נראה כסותר ומלא הפכים, אלא אחדותי שמוביל לאותה השלמות לאורך כל ההיסטוריה, להתגלות התורה בעולם ולהופעת התורה בפועל במציאותו הנעלה של עם ישראל באופן שלם ומרומם בין קהילת העמים.

הרחבות

• תורה טובה לישראל

ופליגי, מהו הראשית הָזָה שְׁבִשְׁבִילוֹ הַכֹּל נִבְרָא. המדרש מסביר מהו הדבר עבורו נברא העולם. כמו המהר"ל גם הרב קוק מבאר את המדרש ואומר: "שמו (חז"ל) אל בריאת העולם שתי תכליות, התורה וישראל". לבריאה שתי מטרות, גילוי התורה מצד עצמה וההטבה לבריות שה' מטיב לישראל. על שני יסודות אלו עומד הרב קוק ומבאר: "ועל פי אלה שתי המטרות הכוללות בנויה שלמות האדם, בקיום התורה ותלמודה, והישרת המדות. כי לענין התכלית האחת שהיא בשביל התורה, כדי להשלים את התורה, אין השלמותה השלמה אמיתית כי אם כשנמצאים ב(חלק מ)הבריות (כאלה ש)הולכים על פי דרכה, ועושים מצותיה, ולומדים אותה לשמה. ולענין התכלית של קבלת הטובות מאתו יתברך, על זה תועיל הטבת המדות שראש כולן היא הענוה, ומגדרי הענוה הוא להכיר חסרונו, וכל מה שמכיר יותר חסרונו יהיה מקום שישלים אותו השם יתברך בטובו" [מדבר שור, עמוד צג].

המהר"ל נותן טעם מדוע פרשת מתן תורה ניתנה בין שתי פרשיות של דינים, בין פרשת מינוי דינים לפרשת משפטים: "ביאור זה, כי ראוי שיהיו המשפטים אחר עשרת הדברות, להורות על מעלת התורה. כי משפט הוא היושר בעצמו, שלא יעבור על היושר... כי אין דבר שהוא מתייחס להשם יתברך רק המשפט, דכתיב "כי המשפט לאלהים הוא" [דברים א, יז]" [תפארת ישראל מז]. התורה ניתנה בין שתי פרשיות העוסקות במשפט להורות שהיא תכליתה של המשפט הואיל וחוקי המשפט מגלים את הטוב הגנוז בתורה.

ופליגי, מהו הראשית הָזָה שְׁבִשְׁבִילוֹ הַכֹּל נִבְרָא. וְקָאָמַר (בראשית רבה שם): בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה. כִּי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא אֲשֶׁר לִי, הִיא בְּמַעֲלָה קֶדֶם הַכֹּל, וְהִיא נִבְרָאת קֶדֶם לְכָל, וְלִכְךָ כְּתִיב (משלי ה, כג): ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דָּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְּעֻלּוֹ מְאֹד. כִּי כָּל פּוֹעֵל דְּבַר מְהֵרָה, תְּחִלָּה נִמְצָא מְמוֹנָה סֹדֵר הַדְּבָר אֲשֶׁר הוּא רֹצֵה לַפְעֹל. לִכְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר רֹצֵה לַפְעֹל הָעוֹלָם, בַּתְּחִלָּה הִיָּה נִמְצָא סֹדֵר הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר כִּי הַתּוֹרָה הוּא סֹדֵר הַנִּמְצָא וְהַנְּהַגְתּוֹ, וְדָבָר זֶה רֵאשִׁוֹן וְהַתְּחִלָּה. וְכֹאֲשֶׁר יֵשׁ הַתְּחִלָּה, אִזּוֹ נִבְרָא תּוֹסֶפֶת עַל הַדְּבָר שֶׁהוּא הַתְּחִלָּה, וְלֹא נִקְרָא זֶה רְבוּי, אַחֵר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ כְּאֵן מְקַבֵּל.

וְרַבֵּי בְּרַכְיָה סְבִירָא לֵיהּ, כִּי מוֹשֶׁה הוּא רֵאשִׁית, כִּי עִקַּר הָעוֹלָם הֵם יִשְׂרָאֵל, וּמוֹשֶׁה הוּא עִקַּר יִשְׂרָאֵל בְּמֵה שֶׁהַשְּׁלִים אֶת יִשְׂרָאֵל. וְיִשְׂרָאֵל הֵם רֵאשִׁית גַּם כֵּן, כְּדָכְתִּיב (ירמיה ב, ג): קֶדֶם יִשְׂרָאֵל לֵה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ. וְלִפְיִכָּ מוֹשֶׁה, שֶׁהוּא רֵאשִׁית יִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן, לִכְךָ מוֹשֶׁה הוּא הָרֵאשִׁית הַגָּמוּר. וְיִרְאָה, כִּי אֵלּוּ ב' דְּבָרִים, הַתּוֹרָה וּמוֹשֶׁה, כִּי רֵאשִׁית הַתּוֹרָה לְמַעַלְתָּה שֶׁתְּהִיָּה הַתְּחִלָּה, לְמִר הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָה הִיא הַתְּחִלָּה, וְלִמֹר הַמְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, הוּא מוֹשֶׁה, רֵאשִׁית שֶׁיְהִיָּה הַתְּחִלָּה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַתּוֹרָה רַק בְּשִׁבִיל הַמְקַבֵּל, וְאִם אֵין כְּאֵן מְקַבֵּל אֵין כְּאֵן תּוֹרָה. וְלִכְךָ הַמְקַבֵּל הַתּוֹרָה, הוּא מוֹשֶׁה, רֵאשִׁית שֶׁיְהִיָּה רֵאשִׁית וְהַתְּחִלָּה.

משה מקבל
התורה הוא
הראשית

נחלקו החכמים במדרש מהי אותה ראשית בשבילה נברא כל השאר. הדעה הראשונה היא, שבשביל התורה נברא הכל. התורה ר'וחנית, ומעלתה מעל כל שאר הנבראים, לכן היא הנברא הראשון, ומשום כך נאמר: ה' קני ראשית דרכו, קדם מפעליו מאז. כל מי שעושה דבר מסוים מתכנן תחילה את פעולותיו. כך גם הקב"ה, כאשר הוא התכוון לברוא את העולם, תחילה הוא יצר תכנית, אשר על פיה יברא העולם. דבר זה בארנו במקום אחר, שהתורה היא התכנית האלוקית לכל נברא בעולם. על כן התורה היא הראשית. וכאשר נמצא הראשית נבראו התוספות על אותה ראשית, ולכן אין זה נחשב כריבוי של הבורא אלא הריבוי מצד הנברא.

רבי ברכיה סובר, שההתחלה היא משה, כי עיקר הנבראים בעולם הם ישראל, ומשה הוא העיקר בישראל, כיון שהוא הנותן להם את צביונם המיוחד. גם ישראל נקראו ראשית, כמו שנאמר: קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. לכן משה, שנחשב כראשית לישראל, הוא נחשב לראשית המוחלטת. נראה כי שתי הדעות שהוזכרו, שהתורה ומשה הם הראשית שבשבילה נברא העולם, מסכימות כי התורה מפני חשיבותה ראויה להיות הראשית אלא שדעה ראשונה התייחסה לתורה עצמה, והדעה השנייה התייחסה למשה מקבל התורה. משה ראוי להיחשב התחלה ועיקר לעולם, כי לתורה יש קיום בעולם רק אם יש מי שמקבל אותה. אם לא היה מי שיקבל את התורה אין צורך בתורה עצמה. לכן משה מקבל התורה ראוי להיחשב התחלה לעולם.

